

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia,
Eivsque Adoratione, Libri Qvinque**

Espence, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. XX. Petrobrußiana & henriciana.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

tur minus intelligentibus, videbatur ea quidem ex toto mutari, sed indignis ad communicandum carnem Christi & sanguinem accedentibus, hæc iterum in panem & vinum reuerti. Hos cum principe suo sectarios confutauerunt tum plures, omnium maximè Laufrancus ex monacho Cadomensi Cantuariensis Archiepiscopus, Guilmundus Auerfamus Episcopus, Algerus ex canonico & magistro Leodiense monachus & presbyter Cluniacensis puræ & deuotæ conuersationis. Qui omnes de veritate corporis & sanguinis Christi, quæ sacramentorum velamine teguntur, disseruerunt, Primus bene plenè, perfectè, secundus melius, plenius, perfectius. Vltimus, optime plenissime, perfectissime, vt nihil lectori quamuis scrupuloso querendū reliquerint. De quibus adhuc paulò post. Supputantur & ab aliis alii Antiberengariani: Guido abbas de S. Lèfredo, Adelmānus Brixienfis Episcopus. Hugo Lingonensis, Iuo Carnotensis, Lombardus Parisienfis, Hilbertus ex Genouanensi Auronensis. Multi preterea quos fama obscura recondit, Herigerus, Albericus, Rogerius Guitmundi collocutor, & qui apud hunc Leodiensis Episcopus ad Henricum I. Francorum regem, epistolam contra Berengarium scripsit, reum illum agens quod & legitima quoque coniugia, quod in ipso erat, destrueret, quasi sic femina omnibus abuti liceret, & pueros baptismum euerteret, quasi sic quassato eorum baptismate, iisdem postmodum impune baptisandis, Sed præcipua fuit hac eius audacia, & diabolo per eum militia, vt ablata ab his mysteriis Domini corporis & sanguinis veritate, peccare volentes nulla reuerentia, nullus metus percipiendæ sacræ communionis ab vlllo scelere reuocaret. Et hæc de Berengario ad nauſeam vsque.

Petr. venerabil. lib. I. Epist. 2. Antiberengariani.

Sigebert. Rossensis lib. 4. præf. E.

Mulierum communio. Pædo baptismus, Anabaptismus.

Petrobruffiana & Henriciana. Cap. XX.

T Berengario & Berengarianis deteriores Petrobruffiani & Henriciani successerunt. Hi à Petro de Bruis, & nescio quo post eum Henrico, nominati, non solum veritatem corporis & sanguinis Domini quouidie &

*Lib. 1. Epi.
1. & 2. Fo-
rare siue
cap. 4.*

continuè per sacramentum in Ecclesia oblatum paulò post negauerunt, sed omnino illud nihil esse, neque Deo offerri debere decernerunt. Aduersum quos Petrus tunc Abbas Cluniacensis re ut cognomine venerabilis: Sic & prolixè & catholicè. Ut nihil vestra temeritas intemperatum relinquat, Iam ad ipsum crucifixum, post cruces eius exustas, & templorum Dominum, post templa destructa, & baptismi largitorem, post baptismum negatum se ostendit, & non tantum quæ eius sunt, sed & ipsum Ecclesiæ suæ auferre molitur. Negat Christi corpus & sanguinem diuini verbi virtute vel sacerdotum ministerio confici, totumque inane ac superuacuum esse, quicquid in altaris sacramento altaris ministri agere videtur, affirmat. Verba vestra, quæ ad nos peruenire potuerunt, hæc sunt, Nolite o populi Episcopis, presbyteris, seu clero vos seducenti credere, qui sicut in multis, sic & in altaris officio vos desipiunt, ubi corpus Christi se conficere, & vobis ad vestrarum animarum salutem se tradere mentiuntur, Corpus enim Christi semel à Christo in cœna ante passionem factum est, & semel, hoc est, tunc tantum, discipulis datum, exinde nec ab aliquo confectum, nec alicui datum. Si hæresis hæc vestra Berengarianis limitibus contenta esset, quæ veritatem quidem corporis Christi, sed non sacramentum vel speciem aut figuram negabat, facile me huius capituli labore expedirem, & non dico ad antiquos & sanctos Ecclesiæ doctores, quos abiicistis, sed ad moderni temporis doctos & catholicos viros vos mittere, si saltim vel hos non pro maiori auctoritate, sed pro temporis vicinitate, & domestica cognitione dignaremini legere, vel pateremini audire, horum libri si à vobis legerentur, & lecti intelligerentur, vos verè à stulta pertinacia resipiscere cogerent, ut qui multos errantes reuocauerunt, dubios instruxerunt, fideles etiã in recte fidei regula confirmauerunt Hi libri vos & corrigere, & ad resipiscendum cogere possent, si nihil deterius Berengarianis hæreticis sentiretis. Sed quia errorem errore, hæresim hæresi, nequitiam nequitia superastis, non tantum veritatem corporis & sanguinis Christi, sed & sacramentum, speciem ac figuram negastis, & sic absque summi & veri Dei sacrificio, eius populum esse cœsetis. Ea propter ut nouus languor noua medela curandus, sic nouus error no-

*De quib. in
fine cap. pra-
ceden.*

*Sic Eras-
mus nuper
agnoscebat
eorum lectione
confirmatam
sententiam
& auctam
reuerentiam.*

uo opere confutandus est, vt quod à magnis viris præteri-
tū, quia nec auditū, quia nūc primū sonuit, neque rema-
neat indiscussum, Respōdet ergo vobis, o hostes Dei, Ec-
clesia Dei, se neque absque sacrificio esse, nec illo suo sa-
cificio aliquid aliud quā corpus & sanguinē sui redem-
ptoris offerre, eū vtique qui per spiritū sanctū semetipsū
obtulit immaculatū Deo, Agnū qui tollit peccata mūdi, *Hebr. 9.*
qui nec immolatus moritur, nec diuisus minuitur, nec co- *Ioan. 1.*
mestus cōsumitur, Offert ipsum pro seipsa, qui se obtulit
pro ipsa, & quod ille fecit semel moriendo, hoc illa facit
semper offerēdo, &c. Hęc ille, & multo pluribus persequi-
tur hęc de sacrificio controuersia, de quo hīcobiter tātū,
vt qui adorationis, & quæ eius hic causa est, præsentia cā-
rellis hic me circūscripsi. Paulò igitur pōst probat ex scri-
pturis in Ecclesia esse Christi corpus & sanguinem, cōtra
stultissimū hūc, vt vocat errorē. Audite, ait, Dominū, non
me, & Christū, non Christianū, Audite, quem qui nō au- *Deut. 18.*
dierit, exterminabitur, & nō hominē tantū, sed Deū, dic *Act. 3. 7.*
Domine, Iesu, saluator, sacerdos noster, hostia nostra, ref-
pōde aduersariis testamēti tui, qui volūt rescindere quod
statuisti, eradicare quod plātaisti, destruere quod cōstitui-
sti, Dic, forsità acquiescēt tibi, qui Ecclesiæ tuæ resistunt:
verebūtur, faciē tuā qui tuis irreuerēter ouiant: & si oues
tuæ sunt, vocē tuā audient. Ignosce mihi presumptuose *Ioan. 10.*
interroganti, sed tamē pro Ecclesia columba, sponsa tua,
quā hi violare conātur: Zelanti, Planē hi redēptorem te
negant, qui precium redemptionis humanæ, quod nobis,
& pro nobis dedisti, corpus, dico tuū redēptis auferre cō-
tendūt, Volunt rursū vincire, solutū olim à te nodū ca-
ptiuitatis, tū largitorē respuūt libertatis. Dic ergo Domi-
ne testator noui & æterni testamēti, vtrū testamētū hoc
vnius diei, sicut isti dicunt, esse volueris, an potius æter-
num esse decreueris, audiāt isti non me, sed te, vt conuer- *Testamētū*
tantur non ad me, sed ad te. Quid ergo? In vltima cœna, *æternum.*
quam cum discipulis suis, vetus pascha nouo commutās, *Matt. 26.*
celebraisti: accepisti panē, gratias egisti, fregisti, dedisti dis- *Marc. 14.*
cipulis tuis. Sed quid dixisti? Accipite, hoc est corpus me- *Luc. 22.*
um. Similiter & calicem, postquam cœnasti dicēs, hic est *1. Cor. 11.*
sanguis meus, &c. Audistis? Nolite fieri simulacra, quæ *Psal. 113.*
oculos habent, & nō vident, aures habent, & nō audiunt, *134.*

- Matt. 17.* nec à quolibet doctore, sed ab alio, de quo Pater clamās
Marc. præcipit, Ipsum audite, auditis eum dantem corpus, sed
Luc. 9. quod corpus? Sicut enim corpora celestia, terrestria, &
1. Cor. 15. quicquid hîc sensui subiacet corpus est. Vnde ne quis pu
Corpus taret animalis, aut hominis cuiusuis hoc esse corpus, ad
quid. excludendum omne aliud sensibile, vel insensibile cor
 pus, postquam dixit, accipite, hoc est corpus, adiunxit,
meum. Suum ergo, non alterius corpus discipulis dedit.
Concomi- Rursus, ne cui fortè cogitatio subriperet, potuisse creare
tantia. in manibus suis corpus, quod suum quidem esset, sed ta
 men quod ipse erat non esset, addidit, *Quod pro vobis tra-*
detur. Ac si diceret, nolite dubitare, hoc vel illud vobis
 fingere, aliud & aliud cogitare: quia hoc est corpus, non
 alterum, vel alterius, sed *meum*, non permutatum vel no
 uiter creatum, sed, *quod pro vobis tradetur*, crucifigetur,
Tradetur. morietur, Sic & de calice, Hic est sanguis, non bouis aut
 arietis, non agni, aut cuiuslibet hominis, sed *meus*, non a
 lius, vel noua creatione productus, *Sed qui pro vobis fun-*
Fundetur. *detur*, flagellis prouocatus, clavis extortus, lancea excus
 sus. Quid ad demonstrandam corporis & sanguinis Do
 minici veritatem clarius, lucidius, manifestius? Nónne &
 longè ante passionem commendans magnificum & sa
 lutare *Sacramentum*, discipulis & Iudæis sæpe dicebat.
Ioan. 6. ca. Nisi manducaueritis carnem Filii hominis, & biberitis
de Sacra- eius sanguinem, &c. Panis quem ego dabo, caro mea est,
mento. caro mea verè cibus, sanguis meus verè potus. Hoc qua
 re? vt si nomine corporis circa diuersa corpora cogitan
 do vagaris, audito carnis nomine ab innumera corporū
Caro non multiplicitate reuocaris. Rursus audite nomine Filij ho
quoduis cor-
pus. minis, non alterius alicuius carnem existimes, nisi illius,
Filius Dei, qui cum esset Dei Filius, singulari gratia, solitaria ope
Filius ho- ratione, factus est hominis filius. Vnde quia tenacissime
minis. recolendum, vnicèque amplectendum est tantum tantæ
 misericordiæ opus: tacito sæpe nomine filii Dei, quod
 per se est, nomen filii hominis frequentat, quod pro no
 bis est. Idcirco vocat carnem, ne quodlibet corpus pute
 tur: idcirco filii hominis, ne alterius quàm sua (ipsius) æ
Secundus stimetur, &c. Et aliquantò post, Dicite porro cur idem
error. *Corpus da-* sacrificium, hoc est, corpus & sanguinem cæteris inuidē
tum Apo-

tes, discipulis qui cœnæ illi famosæ & vltimæ interfue-
 runt tantum, & nunquam postea nisi tunc datum conce-
 datis. Quod si differtis, vt nunc vsque distulistis, proba-
 nec illis tantum, nec tunc tantum hoc datum, sed fide-
 bus cunctis ad seculi vsque consummationem præpara-
 tum, Vt valde mirer, vnde opinio hæc innasci Euange-
 lio credentibus potuerit, cum Christi verba huic nouæ
 hæresi contraria, sic ibi posita sint, vt si vel dubia vel ob-
 scura purantur, nulla eius eloquia, vel præcepta certa, vel
 perspicua esse videantur. Quid enim clarius aut certius
 dici potuit, contra eos qui corpus Christi & sanguinem
 per *Sacramentum* tunc tantum facta datæ astruunt, quàm
 quod Christus postquam dixit Accipite, hoc est, &c. sta-
 tim adiunxit, Hoc facite in meam commemorationem?
 Quomodo dici potest semel tantum factum & præsen-
 tibus datum *Sacramentum*, cum nullum vel Apostolum
 excludens, vel tempus excipiens, dixerit, hoc facite? Quo-
 modo hæreticus dicere potest, Nolite hoc facere, cum
 Christus impleret, hoc facite? Hoc plane, non aliud, hoc
 idem quod accipitis ad edendum & bibendum, corpus
 scilicet meum & sanguinẽ, hoc, inquam, facite, &c. Quid
 ultra? hoc solum & breuissimum verbum multa & proli-
 xissima erroris verba destruit, dum non solum dixit, ac-
 cipite, edite, bibite, sed addidit, quod accipitis, editis, bi-
 bitis, hoc facite. Si hoc ita est, falsum est, quod à vobis di-
 citur, tunc tantum hoc *Sacramentum* à Christo datum,
 ab Apostolis susceptum, quia quod fecit, eos facere præ-
 cepit: quod eis distribuit, hoc eos aliis distribuere vo-
 luit, sed fortasse tunc tantum præsentibus, & à Christo
 hæc audientibus, non aliis, hæc huius sacramenti confi-
 ciendi & dispensandi data est potestas. Quod si verum
 est, iisdem tantum præceptum, prædicare, docete, bap-
 tificate, Nec vlli, post eos hæc licuerunt. Eisdem enim hæc
 dicta iussaque sunt, quibus illud, hoc facite, & nihil in
 huiusmodi præceptis à Christo discretum. Vnde qui-
 quis post Apostolos prædicauit, docuit, baptisauit, quia
 nulli alij quam præsentibus tantum iussum à Domino
 fuit, male fecit, quia eius nec doctrina, nec baptisimus,
 Christi fuit. Nam quod ab eo præceptum non est, con-

*stolis, dan-
 dum & po-
 steris.*

*Cœna fa-
 mosa.*

*Hæresis
 noua.*

Hoc facite.

Matt. 28.

Marc. 16.

Rom. 10. stat, quia eius non est. Quomodo enim prædicabunt, nisi mittantur: baptisabunt, nisi iniungatur? Cum ergo nulla sit in præceptis istis discretio à Domino facta, aut simul omnia præsentibus tantum iussa iniunctaque sunt, sequentibus exclusis, aut si his horum aliquid præceptum est, constat quod & totum iniunctum est. Igitur aut date hæc omnia solis præsentibus, & auferetis sequentibus, cum altaris sacramento ad baptismum & Euangelium, aut si sequentibus hæc duo postrema concesseritis, necessario velitis, nolitis dabitis & illud primum, altaris scilicet sacramentum. Sed ad quid tam multa? Nunquid Paulus ei, de qua loquimur, cœnæ interfuit: aut quando discipulis dictum est, accipite, edite, bibite, hoc facite, præsens fuit? aut Corinthij denique tunc interfuerunt, & de Christi mensa eius corpus & sanguinem acceperunt? Et hic tamen Apostolus post Domini ascensionem ad fidem conuersus, vtrumque consecrat, & calici benedicit, & panem frangit, & corporis Christi participationem, & illius benedictionem, sanguinis communicationem vocat, & Corinthii, qui cœnæ de qua agimus, non interfuerunt, Christi tamen corpus & sanguinem acceperunt. Quod si non tantum de Apostolo & Corinthiis, sed de vniuersis auctoritatem Apostolicam vos conuincentem audire, auscultate. Quicumque ait, manducauerit, vel biberit, Non hic, vel ille, sed *Quicumque*. Et, probet seipsum *Homo*, non tantum Corinthius, non Romanus, Græcus, sed homo. Et quid aliud quàm omnis homo? Quid vos ad ista? Nā quod indefinitè posuit, quid aliud quàm infinitum hominem ostendit? non vnum hominē, sed omnē hominem, quia in singulari hominis numero, pluralitatē intelligi voluit omnium hominum. Quod si ita est, imò quia ita est, error impius, non tantum mortuus, sed etiā sepultus est. Si enim constat hoc non de quolibet, sed de omni homine à Paulo dictum, falsum à vobis dicitur, de his tantum qui cœnæ Domini interfuerunt, hoc dictum. Et verum est, hoc Apostolo docente, non hos tantum de quibus conceditis, sed quemcumque, hoc est omnem hominē posse manducare panem Domini, & bibere calicem, hoc est, secundum eundem Apostolum, Christi corpus & sanguinem

*Act. 9.**I. Cor. 10.*

II.

*Quicumque.
Probet se
homo.*

nem, falsum quod dicitis, hæc illos tantum qui cœnæ Paschali interfuerunt, potuisse accipere. Et licet in hoc quod probatum est de omni homine, probatum sit & de omni tempore: audite tamen utrum huius sacramenti conficiendi & sumendi potestas, illi tantum tempori, quo ea cœna celebrata est, data sit. Loquens enim idem de hoc sacramento, & fidem inde pariter & mores instruens, introducit Christum dicentem. Hoc facite, quotiescunque sumitis. *Quotiescunque.* I. M. C. Et subiungit Apostolus verba sua. Quotiescunque manducabitis panem hunc & calicem biberis, Quid ad hæc vos, qui dicitis semel tantum hoc factum datumque sacramentum? Vos dicitis, semel tantum, Christus & Apostolus *Semel.* eius, non semel, non bis, ter, quater, centies, milies tantum, sed, Quotiescunque. Multa diuersitas inter semel & Quotiescunque, hic numeri principium & singularitas, ibi numerus omnem numerum superans, & multiplex infinitas. Cui credendum? vobis an Christo? hominibus an Deo? veritati an mendacio? Audistis hoc corporis & sanguinis sacramentum, omni fideli homini absque numero datum, audite omni presenti tempore datum, Suffecerat Apostoli Dei ad confundendam destruendamque nouam hæresim, quod dixerat Christum dixisse, Quotiescunque & c. & eius verba sequendo subiunxerat, Quotiescunque & c. mortem Domini annunciabitis, Sed quid adiuxisti? *Donec veniat. Donec veniat.* Quis veniat? an fortè mors Domini? Nō. Nam hoc & tu *Rom. 6.* apertissime negas ita. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur. Quis ergo veniat? Certe ipse Dominus, quem nominaueras dicendo, Mortem Domini annunciabitis. Sed quando veniat? Quando, nisi quando venturus est iudicare viuos & mortuos, & ipse prædixit, & Ecclesia credidit? Sed & hoc quando? Quando iuxta quod & ipse *Matth. 19. 24. 25.* dicit, venerit in fine seculi, in maiestate sua: Patris, & omnes angeli cum eo. Donec ergo veniat in fine seculi, dedit *Luc. 9. 21.* hoc sacramentum corporis & sanguinis sui fidelibus per omne tempus huius seculi, id est usque ad consummationem seculi. Obmutescat ergo hæresis, quæ dicebat datum hoc esse tantum in cœna Domini: Si enim cogentibus prædictis auctoritatibus, datum est usque ad consummationem seculi, non igitur tantum in cœna Domini. Hæc super secunda contro-

*Tertius
error.*

*Ioan. 6.
Capernaï-
tica.*

Ænigma.

*Spiritus
uiuificat.
Caro non
prodest.*

uerſia. Sed adhuc carnalis animus, necdum plene ab hu-
mana cōſuetudine defæcatus, obiicit. Verum quidē cor-
pus & ſanguinem Redemptoris ſub panis viniq; ſpecie in
altaris ſacramento dari fidelibus, ſed ad manducandum
& bibendum etiam dari, hoc verò animum nōdum per-
fecte ſublimia ſapientem monet, *Quem enim non mo-
neat, vt & primus Chriſti mouit diſcipulos, contra hu-
manum morem, & pietatem, carnem Chriſti & ſangui-
nem, imo Deum & hominem ab hominibus, magiſtrum
à diſcipulis, dominum à ſeruis, Chriſtum à Chriſtianis,
manibus frangi, dentibus atteri, & eſcarum more com-
munium deuorari? Hæc qui queris & obiicis, à primis
Chriſti diſcipulis ei obiecta, à Iudæis incredulis hæc de
re litigantibus quaſita. Hæc inquam, quaſtio antiqua,
non noua, vetuſtiſſima non recens, vt à Chriſtianæ fidei
fundamenti exorta, ſic ab ipſo Saluatore, non à quoli-
bet doctore cum ſit extincta, & ſimul ac eodem pene mo-
mento ortum occaſumq; habuerit, Chriſtianus nimium
rudis videtur, qui talibus quaſtionibus ante annos mille
ſepultis monetur. Hoc enim ſcandalum & ænigma ſole
clarius Dei ſapientia diſſoluit, & ſpiritali lumine carna-
lium cogitationum nebulas effugauit, dicens: Hoc vos
ſcandalizat? Si ergo videritis Filium hominis aſcenden-
tem vbi erat prius? Hoc eſt. *Quia me hominem inter ho-
mines videtis, nihil adhuc de me, quantum ad hoc ſacra-
mentum ſpectat, pluſquam de alio homine ſentire pote-
ſtis. Et ideo carnaliter ſapientes, velut per fruſta conci-
ſam carnem meã me vobis velle dare creditis. Sed poſt-
quam in cœlum aſcendero, & carnem de qua agitur, nūc
mortalem, in Deum gloriſicauero, tunc intelligetis, quia
Spiritus eſt qui viuificat. Id eſt, Verba mea ſpiritaliter
accepta viuificant. Caro autem non prodeſt quicquam, car-
naliter intellecta mortificant. Dabo carnem meam ho-
minibus: non cadauerum more detruncandam, minuen-
dam, conſumendam, quia ſic accepta caro non prodeſſet,
ſed abſque dolore diuidendam, abſq; imminutione parti-
endam, abſque conſumptione comedendam, quia ſic
intellecta & accepta vitam percipientibus non morta-
lem, ſed æternam donat. Sed vrget adhuc & dicitis, comedi
eam,**

eam, quia comestionis ratio nō videtur, super omnia miracula stupendum esse, nedum mirabile. Fateor planè, fatetur & id omnis sanum sapiens, Sed num tu qui tanti sacramenti rationem quæris, reliqua Dei sacramenta ratione comprehendis? Sola ne Dei voluntas omni humana ratione rationabilior? Non intelligis hoc voluntatem Dei esse, quod rationem? Omni ergo rationi & rationabili menti sufficere Dei voluntatem, etiam non exposita eius ratione, & præceptum in hoc sacramento, ut & in cæteris. Abunde inquam, omnino ad rationem sufficere, Christum hominibus carnem suam ad manducandum, sanguinem dedisse ad bibendum, quia constat summam rationem irrationabiliter agere non posse. Sed licet sit contra rationem, cognita Dei voluntate eius quære rationem, ne tamen hic catholicis deesse, vel eos latere putetur, age quod de tanti sacramenti ratione institutor aperit, aperiatur. Dat plane carnem suam & sanguinem Christus hominibus ad edendum & bibendum, ut sicut absque carnali cibo & potu millium mortalium mortalem miseramque vitam transigere cernitur, sic absque spiritali esca potuque neminem immortalem & beatam vitam assequi posse credatur. Quis enim melius aut aperius commendare potuit se vitam esse hominum, quam rerum exemplo in quibus est vita hominum? Ea cum sit in cibo & potu, & inter multiformes escas & pocula quibus sustentatur, principalem locum obtinent panis & vinum, quibus salubrius ea quotidie recreatur & reformatur. Has Deo solennes & ad conseruandam principales substantias, Dei sapientia ad vitam æternam hominibus instaurandam assumpsit, eaque de causa in earum specie carnem suam ad manducandum, & sanguinem ad bibendum hominibus dedit, In his hoc sacramento clarius, quam verbis edocens, non aliam esse vitam hominum æternam quam seipsum, dum similitudine eorum escæ potusque carnalis ad eorundem escam & potum spirituales nihil aliud dedit quam seipsum. Nam cum dicit se vitam esse, vitam item æternam esse nosse Patrem, & se Christum verum esse Deum vitam eum esse sempiternam discunt homines audiendo. Sed cum dicit, nisi man-

*Voluntas**Dei ratio.**Ioã. 14. 17.*

ducaueritis & biberitis, &c. Et panis caro mea est, &c. vitam esse hominum eternam discunt comedendo, & quidem comedendo melius quam audiendo discunt eam suam esse vitam immortalem, ut eis corporalibus suam nutriunt mortalem. Ut ergo non tantum verbis discerent, sed etiam familiariter factis, hi sentirent se perpetuo mori, à Christo seiunctos, nec posse semper vivere nisi eidem coniunctos & unitos, ad similitudinem escae & vitæ carnalis, accipiunt Christi corpus & sanguinem, non ab alio data susceptaque quam ab ipso, qui eorum post hanc vitam futurus est esca, hoc est, vita & beatitudo sempiterna. Ut igitur vita eterna spiritualiter & inuisibiliter mundo in presenti collata, corporaliter & visibiliter in futuro conferenda signaretur, data est caro Christi sub specie panis ad edendum, sanguis sub vini forma ad bibendum, & sicut pane & vino ad vitam mortalem principaliter homines utuntur, sic ad vitam immortalem, quod est ipse Christus, Christi corpore & sanguine hic spiritualiter, post tam spiritualiter quam corporaliter in æternum pascantur. Claret igitur ratio, non solum in futuro, quando intrandum est in sanctuarium Dei, & intelligendum in nouissima eorum, sed etiam in presenti, quando sub nubilo cuncta fiunt, cur ad manducandum carnem suam, & bibendum sanguinem suum Christus Christianis, Dominus seruis, Deus hominibus dedit. Nemo ergo opponat impietatem velut leui vel comesti Christi, nemo crudelitatem ceu truncati vel dolentis corporis, nemo stultitiam, velut hominis humanam carnem absque ratione edentis: quia non est impium ubi omnis pietas: non crudele, ubi nulla passio: non irrationabile, ubi summa sapientia, quæ de sua nec sectione dolorem, nec participatione imminutionem, nec comestione patitur consumptionem: imò comedentibus æternam inde prouidet & preparat reparationem: quatinus in hoc seculo & futuro panis & vita sit hominum, qui semper beatorum panis est, & refectio Angelorum. Hæc vnus omnia Venerabilis, quibus pro corporis & sanguinis Domini, non in Cæna tantum illa prima, sed & in omnibus post Missarum solenniis, præsentia, esu, potu, nihil magis aut

Psal. 72.

urgens, aut appositum. Sed nihil ne in tam multis super horum adoratione? Imò vero nonnihil, nec id suo antea loco omisum, verum hoc breuius recitatum, quod quibuscum ei fuit negotium, in superioribus alioqui errantes, de hac, vt omnibus Christi fidelibus certa quæstionē non mouebant. Neq; pauciora illic aut minus prægnantia de sacrificio & oblatione: Pro templis item & Ecclesiarum fabricis. Quæ illi prædicabant superfluò fabricari & fabricata insuper subruenda, non esse Christianis necessaria sacra ad orandum loca, quia æquè in taberna & in Ecclesia: in foro & in templo: ante altare & ante stabulum & inuocatum Deum audire, & eos qui merentur exaudire. Cuius Ecclesia congregatorū fidelium vnitate, non verò lapidum sibi cohærentium constet multitudine, &c. Sed meminerit lector me hîc non quæcunque ad Eucharistiam pertinent tractanda suscepisse, verum adorationem modò studio, reliqua obiter. In huius autem, qui eorum error numero secundus est, cum alia plerâq; apud Venerabilem, tum illud volupe legere, qui quæ tēpla primùm sancti in Gallia nostra construxerint. Huic autē Petro de Bruis apud S. Egidium fidelium zelo, flammis cruces Dominicas ab eo succensas vlciscētium concremato, succensit Henricus nescio quis, qui doctrinam non quidem emendauit, sed immutauit, & aliquot capitulis auxit, cuius tamen scriptum Venerabilis idem quia auditum ab aliis, non etiam à se visum, intactū reliquit. Sed eius æqualis & amicus B. Bernardus, quod & quale id fuerit auctarium sic scripsit ad Hildefontem Egidianum comitem, Basilicæ sine plebibus, plebes sine sacerdotibus, sacerdotes sine debita reuerentia, sine Christo deinde sunt Christiani, Ecclesie Synagogæ reputantur, sanctuarium Dei sanctum esse negatur, sacramenta non sacra censentur, dies festi festiuis frustrantur solenniis, moriuntur homines in peccatis suis, rapiuntur animæ passim ad tribunal terrificū, heu, nec pœnitentia recōciliati, nec sacra cōmunionem muniti, &c. Nā reliquæ quæ ad Eucharistiam non pertinent, studio missa facio, hic igitur apostata ex monacho propter hæc de tota Francia effugatus in prædicto S. Egidij comitatu dum scortatur, &

*Lib. I. ca. 3.**Henricus
Petri successor.**Epist. 240.**In vita S.*

Bernardi lib. 3. cap. 5. bacchatur, manifestus Ecclesie hostis, irreuerenter Ecclesiasticis derogans sacramentis pariter & ministris, Basilicarum irridens aedificationes, dierum solennium vacationes, &c. à B. Bernardo per Albericum Hostiensem Episcopum S. A. legatum accito Tolosae praedicante verbis & signis confutatus, & tandem catenatus Episcopo traditur, neque plura illic super eo legere est.

Abelardica. Cap. XXI.

Oecolamp. lib. 3. Epist.

Proemio lib. 4. E. N.

Bernard. epist. 187.

& aliquot sequentib.

Et in eius vita lib. 3.

cap. 5.

Lib. 5. epist. 3. & 20.

Besza. Pos. siaci anno 1561. D.

Bernardum suum facere

voluit. De quo nos in

Apologia lib. 1. ca. 12.

S. Malachias sacra-

mentarium confutauit.

Odem seculo condemnatum legimus Petrum Abelardum: quo cum licet sacramentarij nihil sibi commune esse velint, tamen qui mortis & passionis Domini pro nobis meritum & satisfactionem, hoc est, fidei summam negauit, non potuit non impia eius esse de sacramento hoc, totius oeconomiae Christi mnemosyno esse opinio, Qua cum, opinor, ratione D. Roffensis de Eucharistia praeuè sentientem à D. Bernardo confutatum, & cum primum de hac perperam scribere coepit, ab eo protinus accusatum, & manifestè conuictum scribit. Et Bernardus quidem ad Episcopos & Cardinales curiae, ad Innocentium item II. in genere scribit eum de sacramentis Ecclesiae, etiam altaris, non fideliter disputasse. Sed quid aut quale in tam multis de eo epistolis non occurrit. Nihil plus apud Petrum Venerabilem quin potius eum, ut à D. Bernardo alienatum reconciliari curauit, & ut in Catholica fide Cluniaci mortuum commendauit. Quia ergo suam aduersarij à Bernardo in Abelardo sententiam reprobata negant, Agedum, eos, si non in hoc, at in alio ab hoc sancto patre damnatos probemus. Sic autem scribit in vita S. Malachiae episcopi Hiberniae, Fuit quidam clericus in Lesmor, vitae quidem probabilis, fidei non ita. Is sciolus in oculis suis praesumpsit dicere, in Eucharistia esse tantummodò sacramentum, & non rem sacramenti, id est, corporis veritatem. Super quo à Malachia & secreto & saepe conuentus, sed in cassum, uocatus ad medium est, seorsum tamen à laicis, ut si fieri posset, sanaretur, non confunderetur. In conuentu clerico-